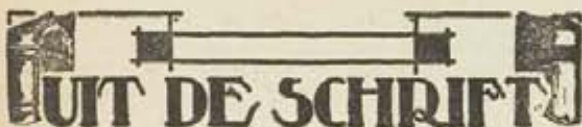

Waarom melding maken doen zien, dat het een groot en wijdevast volk was met een taai leven. Nu kan het woord refaim, vooral in dichtelijke literatuur, ook gestorvenen beteekenen. Door hiervan gebruik te maken ter verklaring van den volksnaam wordt de historische bodem verlaten. Deze „gestorvenen“ zijn dan „Heroën uit den Voortijd“. De toepassing van deze opvatting op Gen. 14 houdt natuurlijk niet in dat Kedor-Laomer met Heroën gevochten heeft, maar wel dat de auteur van Gen. 14 geen historische gegevens biedt, doch namen gebruikt, die aan sagen zijn ontleend. Hiermede wordt hem alle historisch besef ontzegd. Intusschen worden aan deze Refaim de dolmens toegeschreven. Deze dolmens leggen echter wel degelijk getuigenis af van de reële existentie hunner makers.

De Emim worden ook genoemd in Deut. 2. Ook de Zuzieten onder den vorm Zamzummiën. De berichten uit Gen. 14 en Deut. 2 zijn volkomen met elkaar in overeenstemming. In Gen. 14 vinden we de volken aanwezig, die in Deut. 2, dus ten tijde van den intocht in Kanaän genoemd worden als de vroegere bevolking. Er is geen enkele reden de historische betrouwbaarheid dezer berichten in twijfel te trekken.

Met deze weerlegging van Nöldeke's bezwaren handhaven we de historische juistheid van Gen. 14.
J. H. KROEZE.

„Veel Meesters“.

„Wordt niet in grooten getale meesters, mijne broeders, ge weet immers, dat we dan een uitgebreider vonnis zullen ontvangen.“
Jac. 3:1*

Jacobus' vermaning niet in grooten getale meesters te worden hangt uiteraard ten nauwste samen met de toenmalige toestanden, welke hij aantrof binnen den kring, waar hij zijn eerste lezers vond. Deze kring werd gevormd door Christenen-uit-de-Joden, die kort geleden Judea verlieten.

In hun oog was weinig zóó begeerlijk als „rabbi“, „meester“ te zijn.

Opgevoerd en opgevoed temidden van Farizeërs en Schriftgeleerden was het hem van kindsbeen bijgebracht, dat er geen schooner positie was dan die van rabbi. Eervoller loopbaan kon een zoon Abrahams zich nauwelijks denken.

Uiterlijke aanzien, dat dergelijke rabbi's genoten, bevestigde deze meening. Ze werden geëerd en ontzien en golden als leidslieden des volks.

Geen wonder, dat deze door al die „eer“ werden beneveld.

De wierook der hulde bedwelmd.

Ze gingen zichzelf heel voornaam vinden en lieten zich als rasechte „meesters“ kennen. Ze kommandeerden uit hoogten van koele voornaamheid de schare, die de wet niet kent en kenmerkten zich dikwijls door een optreden, dat geen tegenspraak duldde.

„Schijnt, dat onder Jacobus' eerste lezers de glans van dat oude ideaal nog nawerkte. Wellicht meer onbewust dan bewust poogde men iets van dergelijk Schriftgeleerdendom te willen incunten op de Christelijke gemeenschap. In grooten getale wilde men er „meester“, „rabbi“ zijn.

Niet in den weg van ordentelijke, innerlijke, wettige roeping tot het ambt van leeraar, maar uit zucht óók wat te beteekenen, uit begeerte naar een in het oog vallende plaats boven de broeders.

Gevolg daarvan was een loven en bieden van eigen prestaties en kennis, van eigen inzichten en beschouwingen, waarbij ieder het laatste woord wilde houden.

Er ontstond een meesterachtig bedillen en critiseeren, geheel gespeend aan de gedachte, dat de één den ander uitmender heeft te achten dan zichzelf en geheel vervreemd van de liefde, die dient en verdraagt.

Zelfverheerlijking vierde hoogtij.

Egoïsme trok een mooi-vroom jasje aan.

Betweterij was aan de orde van den dag.

Ieder wilde als „meester“ gerespecteerd.

De mond stond niet stil; de tong kreeg geen rust; 't was een „leeren ohne Ende“; de één wist het nog beter en dieper en vromer dan de ander. Men stak elkander, waar men maar even kon, de loef af en in grooten getale wilde men „meesters“ zijn!

Dit alles was — en is! — zóó zóndig.

Maar ook: zeer dwaas, en vooral dit dwaze, wijl uiterst-gevaarlijke, laat Jacobus zien.

„Leek zoo „mooi“, zoo „voornaam“ om leeraar te zijn.

Maar was 't zoo mooi, als het leek?

„Meester-zijn“... ja; maar dan met veel spraken. Dikwijls spreken. Telkens anderen leeren. Al maar door aan het woord zijn.

*) Vertaling van Dr. F. W. Grosheide in de serie: Korte verklaring der Heilige Schrift.

Dat schijnt gemakkelijk. Praten, spreken kan een mensch, die over een tikje bravuur beschikt, altijd en wat is een woord?

Zoo denkt de mensch.

Maar Jacobus ziet het beter. En daarom herinnert hij: „ge weet immers, dat we dan een uitgebreider vonnis zullen krijgen.“

Woorden zijn maar niet woorden.

't Is met al ons spreken iets heel ernstigs; al ons spreken is zwaar van verantwoordelijkheid.

Veel menschen vergeten dat. Ze staan daar zoo niet bij stil. Ze spreken en schrijven maar: woord na woord, zin na zin, gesprek na gesprek, artikel na artikel. 't Is als spelen ze crmees, als was het enkel een amusant tijdverdrijf; voor sommigen is 't zelfs een bron van invloed en van geld... „Hony soit, qui mal y pense“.

Maar Jezus zegt: voor ieder ijdel gesproken woord zijn wij eens rekenschap verschuldigd.

En Jacobus herinnert: des te uitgebreider vonnis.

Hoe méér een mensch gesproken heeft, des te grooter zal het dossier zijn, dat voor de hoogste rechtbank in behandeling genomen wordt en de kans op veroordeeling groeit met ieder woord.

Wie „meester“ wil zijn en zich als „rabbi“ opwerpt, vergeet de rekening niet, die hij thuis krijgen zal.

En die risico is groot. Want in véél woorden is véél zonde. Er is volmaaktheid nodig zich in zijn spreken onbesmet te bewaren. „Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, in staat om ook een geheel lichaam te beteugelen“. Daarom is het risico zóó groot. Daarom is het ook zoo dwaas „véle meesters“ te willen zijn.

Daarom: wordt niet in grooten getale meesters. Zoek niemand in ijdelheid een taak, die niet van Boven wordt opgelegd en ken verantwoordelijkheid voor uw woord, altijd, overal en het meest op het heilig erf der gemeente.

Er zij voortdurend een heiligend gebed om de onmisbare wacht voor onze lippen! Óók nu! Vóóral nu!

E.

VAN HERKSEN.

Het Handboek van Prof. Dr. A. G. Honig. (II. Slot.)

Het handboek van Prof. Honig verdient ook nog op andere punten onze opmerkzaamheid.

We denken hier niet in de laatste plaats aan dat der „algemeene genade“. Het verblijdt ons, dat Prof. Honig den naam „verbond der gemeene gratie“ („opgericht met Noach, en in hem met heel de menscheid, ja heel de schepping“) ook in één adem aandient onder den naam van „verbond der lankmoedigheid“. Daarmee is — om nu maar niet op details in te gaan — recht gedaan aan één der essentiële punten van de critiek, die in de Gereformeerde Kerken reeds lang tegen bepaalde onderdeelen van sommige gemeene-gratie-concepten is ingebracht; reeds lang vóór diegenen, die thans er over schrijven, een pen ter hand konden nemen. Het bezwaar — we hebben er indertijd in ons blad melding van gemaakt — was immers, o.m., dat uit de véle termen, die het niet-wetenschappelijke spraakgebruik der Schrift ons aan de hand doet („goedheid, geduld, lankmoedigheid, verdraagzaamheid, goedertierenheid, aphesis“) er één („genade“) bij voorkeur uitgekozen werd, en straks bij de menschen er ingehamerd werd, met dit gevolg, dat de grondgedachten, die de andere, maar op den duur verwaarloosde bijbelsche termen, toch ook aan de hand doen, in het vergeetboek kwamen. De theologische en kerkelijke samenleving zou bij ons een ander beeld vertoonen, als b.v. de opstellen over „de gemeene gratie in wetenschap en kunst“ eens waren afgewisseld met referaten over „Gods lankmoedigheid in wetenschap en kunst“. We gaan hier thans niet verder op in; het is ons voldoende, er op te wijzen, dat Prof. Honig bepaalde elementen uit het debat der laatste jaren in rekening brengt op zulk een wijze, dat we rustig hen, die ons willen binden aan particuliere meeningen, verder kunnen tegenhouden in dit onprogressieve bedrijf.

Gelijke tendenz verraadt zich ook, als Prof. Honig toegekomen is aan de bekende, met het probleem der „gemeene gratie“ samenhangende kwestie, hoe men te denken heeft over het „brengen van de eer en de heerlijkheid der volkeren in het nieuwe Jeruzalem“. Dr. Kuypers heeft in zijn Gemeene Gratie daaruit heel wat conclusies getrokken, ten gunste van zijn leer, dat er „vruchten“ der gemeene gratie in den hemel straks zouden worden ingedragen. Zijn spreken van „vruchten“ is dáárom van beteekenis, omdat juist daaruit blijkt, hoezeer het begrip der „lankmoedigheid“, hoewel hij in het begin van zijn behandeling er den nadruk op legt, toch langzamerhand aan zijn veldheersblik zich onttrekt. Wie van „lankmoedigheid“ spreekt, zal minder spoedig lyrische opmerkingen geven over de (positieve) „vruchten“ der lankmoedigheid, dan de verwaarloosder van dit groundbegrip den dag tegenjubelt, die „vruchten der gemeene gratie“ binnen de deur van het nieuwe Jeruzalem zal zien indragen. In „lankmoedigheid“ ligt veel meer ruimte voor de ook op de Schrift steunende, maar lang-

zamerhand uitgesloten gedachte, dat de geschiedenis een eigen plaats had ingenomen in Gods raad, dat ze noodig was voor uitvoering van dien raad, zoowel van verkiezing als van verwerping, en wat dies meer zij; we hebben dat al zoo vaak betoogd. De tuinman, die den boom spaarde, won geen vruchten aan een lankmoedigheidsboom, doch zijn lankmoedigheid liet converseerend ruimte aan de laatste vruchtjes van den historisch gewassen boom zelf. Wie daaraan indachtig is, zal zich evenals wij wel tienmaal bedenken, eer hij de al te „optimistische“ lyriek over „eer en heerlijkheid, in het nieuwe Jeruzalem ingedragen“ in wetenschappelijke vormen giet, wat Kuypers trouwens heelemaal niet er mee bedoeld heeft (hij was veel breder dan sommige zijner hedendaagsche „verdedigers“). Welnu, indertijd heb ik, dankbaar, in mijn „Wat is de Hemel“ in dezen Prof. Greijdanus geciteerd, wiens commentaar op Openbaring (ik zal nu maar den pas verschenen derden druk der Korte Verkl. hier aanhalen) dit indragen van eer en heerlijkheid naar den TEGENWOORDIGEN tijd verplaatste. „Uit de niet Israëlische volken, uit de heidenvolken... zullen groote menigten komen... Hoogen en machtigen op verschillend terrein en van onderscheiden aard... zullen... hun macht en kennis, bekwaamheid en werkzaamheid, aanwenden tot heil, opbouw, uitbreiding van 's Heeren gemeente...“ (325). Ook wat er staat van genezing der natien „wordt gesproken van hetgeen nu geschiedt, in dezen tijd; vgl. 21:24 en 26“ (Gr. 327). — Prof. Honig nu geeft uitvoerig weer wat Prof. Greijdanus' exegese in dezen zegt, legt dat naast de uitspraken van Kuypers en Bavinck, en toont daarmee al weer, dat van alarm-geroep minder vrucht te wachten is, dan van rustig nadenken.

Ook inzake de kerk is er in Prof. Honig's werk meer dan één zaadje, dat wij met vreugde oplezen. „In den grond der zaak is de kerk niet een voorwerp van ons aanschouwen maar van het geloof“ (713). „De naam kerk, gebruikt voor dat deel der kerk, dat op aarde is, heeft dus altijd tot op zekere hoogte eene overdrachtelijke beteekenis“ (1. 1.). „Strijdende“ en „triumfeerende“ kerk zijn geen twee kerken (711). De geloovigen, die nog geboren moeten worden, zijn „het derde deel der kerk“ (1. 1.). „Bij de kerk komt het aan op de personen en ambten, die zichtbaar optreden“ (707). Als de onderscheiding tusschen zichtbare en onzichtbare kerk ter sprake komt, wordt, wat mij bijzonder verheugt, een aantal verwijzingen gegeven, waaruit blijkt, dat het toch eigenlijk heel erg zichtbaar wezen moet in de kerk (belijden, rechtvaardig zijn, en volhouden, als de valsche leiders verkeerd willen) (714). Tegen het tot twee kerken verklaren van de onzichtbare en de zichtbare kerk, of het tot twee deelen der ééne kerk verklaren er van, wordt dan ook gewaarschuwd (714). Terwijl, alweer tot mijn blijdschap, de uitdrukking „de kerk als organisme“ zóó wordt geïnterpreteerd, dat het speciaal kerkelijke, d.w.z. datgene, wat Prof. Honig zelf tot het eigenlijke van de kerk verklaard heeft, er vrijwel in teloor gaat. Tot dat eigenlijke is (zie boven) in onderscheiding van het „koninkrijk der hemelen“ gerekend, de vereeniging van personen (niet van „geestelijke goederen“). En voorts: de ambten, die zichtbaar optreden. Welnu, als Prof. Honig op bl. 716 de „kerk als organisme“ toelicht, en verklaart, wat men daaronder pleegt te verstaan, dan merkt hij, zeer terecht op, dat daar onder verstaan wordt dit en dat, en nog wat anders, maar niet wat ik zooeven aanhaalde.

En daarover verheug ik mij. Want zóó wordt ten slotte toch ook weer de arbeid van hen erkend, die tusschen kerk en (christelijken) staat en (christelijke) maatschappij de grenzen niet willen uitgewischt zien, die tegen het misbruik van de termen „de kerk als dit, en als dat“ waarschuwen (zie mijn brochure „Ons aller Moeder“), en die allen nadruk er op leggen, dat het institueeren behoort tot de primaire geloofsaandachtsdaden, die God vordert van de geloovigen.

Zoo ware meer te noemen, maar wij houden op. Het boek van Prof. Honig begroeten wij met vreugde. Het is een waardig symbool van heel het levenswerk van mijn steeds in eere gehouden leermeester en ambtsvoorganger. Gelijk ik in „De Standaard“ er eens aan herinnerde, hoe Prof. Honig in de dagen van zijn actieven dienst er tegen waakte, dat onderscheidingen oorzaak van scheiding werden, zóó is het thans ook. Als dit boek eerder verschenen was, zou het alarm-geroep van Prof. Hepp wegens Prof. Vollenhoven's bezwaar tegen het woord „onpersoonlijk“ misschien evenzeer uitgebleven zijn, als de officiële verklaring die Prof. Waterink (zie verleden week) in samenwerking met de Professoren Grosheide en Hepp heeft gepubliceerd.

Zoo geeft dit boek de vrije baan aan wie verder de gereformeerde dogmatiek ontwikkelen willen, en doet hun den dienst van vrijwaring tegen kromtrekkende voorstellingen en ondoordachte conclusies. Inzoverre is het boek nog net op tijd gekomen. Waar de één roept: een afgrond in de buurt (van nestorianisme!) (Prof. Hepp inzake onpersoonlijk), daar zegt de ander, die, ongehinderd, zijn gezegenden leeftijd bereiken mocht: misschien is 't beter, den term prijs te geven, aan welks behoud u alles schijnt te hangen?...

Er is gelukkig nog humor in deze wereld.

K. S.

Adventsprediking.

Nu de adventsprediking weer in het zicht komt, zijn er heel wat pastorieën, waarin de moeilijkheid van zulke prediking zich weer levendig zal laten gevoelen. December is één van de mooiste, en één van de moeilijkste maanden uit het predikantsleven.

Eén vt
dagen

„U t
ling
(
stoffen
de His
baring
richtin
den Ac
bij nu
Adven
uit he
zomer,
preek.
Daar
vaart-
is nu
Adven
Ik h
gebore
Histori
tracht
Tot zo
Over
merken.
Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van
Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van

Toch i
en die I
Immer
een lijn
dent), et
aangeef
ik (me
een heel

Ik h
gebore
Histori
tracht

Tot zo
Over
merken.

Onget
opmerkt,
over his
Testame
daarover
is. Want
zien in
van „kol
kenning
„doorsne
tevrede
en van